

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 3. Materia remota Baptismi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

justificationem, ante Evangelii promulgationem currens. Non solum igitur post Evangelium promulgatum, ut dicit Tridentinum, sed & ante illius promulgationem currens. Cur autem potius, quam ceteræ obligationes Evangelicæ?

14 Si dicas, legis Evangelicæ obligationem crepisse statim ac Mosaicæ fuit extincta; adedque statim post Christi Passionem & Resurrectionem, per quam lex Mosaicæ vim suam amisit, juxta illud S. Thomæ 1. 2. q. 103. a. 3. ad 2. *Mysterium redemptionis humani generis completum fuit in Passione Christi: unde tunc Dominus dixit, consummatum est... Et ideo tunc totaliter cessare debuerunt legalia, quasi jam veritate eorum consummata. In cujus signum in Passione Christi velum templi legitur esse fissum.* Matth. 27.

Contra: legis Evangelicæ obligatio incipere non potuit ante ipsius promulgationem. Cum promulgatio fit de ratione legis. Lex quidem Mosaicæ vim suam amisit in morte Christi, sed non ideo lex Evangelicæ obligare cepit in morte Christi; sed tunc demum, cum in die Pentecostes solemniter promulgata fuit, ita ut tempore quod medium fuit inter mortem Christi & Pentecostem, nec lex vetus ita extincta fuerit quin observari poterit, nec lex nova adhuc necessario fuerit observanda. Neque enim ante Pentecostem Evangelium populis fuit ab Apostolis prædicatum. Neque lex nova promulgari debuit, nisi post consummationem omnium mysteriorum Christianæ Religionis, quæ demum in die Pentecostes, vel ad summum in die Ascensionis completa fuerunt. In die verò Pentecostes Petrus Apostolorum Princeps cum omnibus conditionibus requisitis Evangelium promulgavit in prima sua concione quam Lucas enarrat, Act. 2. Nam concio ista (ut Bellarminus observat l. 1. c. 5. de Sac. Bapt.) *habita fuit in urbe regia Hierosolymorum, præsentibus omnibus hominibus omnium nationum, ut Lucas testatur, à summo Præcone Evangelii, qui erat Apostolus Petrus, & in ea concione comprehensa sunt præcipua capita totius doctrinæ Evangelicæ. Denique continuo etiam cepit usus Sacramentorum.*

CAPUT III.

Materia remota Baptismi.

15 Duplex est materia Baptismi, sicut & reliquorum Sacramentorum, remota scilicet & proxima. Materia remota est aqua naturalis, uti Christus significavit Joan. 3. cum dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c.* Sicque Ecclesia semper intellexit, & tradidit. Neque enim alia aqua, quam naturali, Apostolos baptizasse, argumento est, quòd Act. 8. cum Eunuchus Candacis Regina Æthiopia baptizari vellet, inventa aqua, dixit Philippo: *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari? ... Et descenderunt uterque in aquam; Philippus, & Eunuchus, & baptizavit eum.* Cùmque Act. 10. Petrus cum fidelibus vidisset, Gentes accepisse Spiritum sanctum, materiam Baptismi aquam designat, dicens: *Numquid aquam quis prohibere potest, ut non baptizentur hi, qui Spiritum sanctum acceperunt, sicut & nos? Quasi dicat non esse, cur ipsis conferri non possit Baptismus, cum aqua non desit, quæ baptizentur.* Merito proinde Tridentinum sess. 7. can. 2. anathema dicit ei, qui dixerit, *aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi; atque ideo verba illa D. N. J. C. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. ad metaphoram aliquam detorsit.*

16 Per aquam verò naturalem, omnis aqua intelligitur, quæ communi usu & sensu hominum, est & vocatur aqua, simpliciter & sine addito, sive ea maris sit (inquit S. Carolus Borromeus in instruct. de Baptismi administ. act. Eccles. Me-

diolan. p. 4.) *sive fluvii, sive paludis, sive prætis, sive fontis, quæ sine ulla adjunctione aqua dici solet.* Nec ita admixta alteri corpori, ut amplius non sit aqua, sed aliquid aliud, ut sudor, saliva, lachrymæ, cerevicia, jusculum in quo coctæ sunt carnes, atramentum, &c. *Aliis autem liquoribus aut aquis, quæ ex floribus, herbis, aliisve istius generis exprimantur, eliciunturve, Baptismus confici non posse, Pastor populum docebit.*

17 *Si fortè aqua admisceatur in tam parva quantitate alicui corpori, quod compositum magis sit aliud, quam aqua, (sicut lutum magis est terra, quam aqua) non potest fieri Baptismus,* ait S. Thomas q. 66. a. 4. *secus si admisceatur in tam magna quantitate, ut re & nomine adhuc sit aqua, ut aqua lutosa.*

18 Proinde non licet, etiam in extrema necessitate, baptizare in alia materia, quam in aqua, v. g. in vino, vel sanguine; quiddam Lutherus interrogatus num sufficiente aqua liceret baptizare in vino, in colloquio Symposiæ c. 17. respondit baptizari posse in omni liquore, ex quo balneum confici potest. Ex quo consequens foret, posse in sanguine humano, vel porcino; ex quo balneum confici posse constat ex historia Constantini Magni.

19 In dubio verò, an liquor (qui ad manum habetur) sit aqua naturalis, an non? tamen si alia aqua hic & nunc haberi non possit, non licet extra necessitatem baptizare. Tamen in extrema necessitate liceat, imò oporteat (sub conditione) baptizare in materia dubia, dum certa haberi non potest. Quia Sacramentum potius exponendum est periculo nullitatis, quam homo periculo, imò certitudini damnationis. Sed & ægro periclitanti succurrendum medicinâ dubiâ, potius quam nullâ. Denique *non intervenit temeritas præsumptionis, ubi est diligentia pietatis, cap. si nulla de Consecr. dist. 4.*

20 Scelus tamen in q. dist. 3. q. 2. sapienter observat, quòd quando possibilitas adest, via tutissima eligenda est. Si non adest possibilitas, via tutissima proxima tenenda est. Cessante impossibilitate, cautè suppiendum, quod impossibilitas prohibebat.

21 Sed quid de aqua rosacea? in eane baptizare licet, & sub conditione oportet, in extrema necessitate, alia certiori aqua deficiente? Affirmo cum Putano ad q. 66. S. Thomæ a. 4. Tanne-ro to. 4. disp. 4. q. 1. n. 41. Francisco Farvacquez opusc. de Baptismo c. 2. q. 2. §. 3. ubi sequentia ad id probandum exhibet argumenta non contemnenda.

22 *Quia in extremo periculo, extrema quaque remedia tentanda sunt.* Quare cum hic agatur de extremo periculo, & æterna salute infantis agonizantis, extrema quaque remedia tentanda sunt. Inter quæ merito recensetur aqua rosacea. Cùm multi Theologi profuturum infanti ejusmodi Baptismum piè confidant, nec desint piæ confidentiæ verissima fundamenta.

23 Siquidem valde verisimile est aquam, è floribus rosarum, subiecto igne expressam, esse veram aquam & naturalem. Quia valde probabiliter asseritur, elementa verè, & (ut aiunt) formaliter manere in mixtis... Est enim opinio plurimorum Medicorum, Chymicorum, & Philosophorum, Bodini, Dandini, & aliorum, quos hic referre longum foret. Stabilità autem probabilitate hujus opinionis, infero: Ergo etiam probabiliter asseritur in floribus rosarum, quæ sunt corpora mixta, superflitem manere substantiam aquæ veræ & naturalis, quamvis, ut sensisse fertur Averroës, remissam. Infero ulterius: substantia aquæ veræ & naturalis, in floribus rosarum delitescens, & quodammodò dormiens, subiecto igne

- inde educi & excitari probabiliter poterit ... Si-
cut è silice, per motum chalybis substantia ignis
veri & naturalis educitur ...
- 24 Sed esto non permancant elementa verè & for-
maliter in mixtis, eritne propterè improbable,
aquam veram & naturalem è floribus rosarum
generari & excitari? In hac opinione vera & na-
turalis substantia ignis generatur & excitatur è
mortuo silice, attritu & rarefactione pinguium &
inflammabiliu spirituum (ait Fromondus l. 1.
de anima c. 8.) quidni etiam vera & naturalis
substantia aquæ generari & excitari poterit è flori-
bus rosarum, factò per ignem motu, & partium
humidarum & liquidarum fregatione, & in tu-
bum congregatione?
- Deinde ostendit fundamentum Theologorum,
cum S. Thoma negantium aquam rosaceam esse
veram aquam naturalem, cò quòd formà substan-
tiali differat ab aqua vera & naturali, esse incer-
tum. Tum quia incertum est, an dentur formæ
substantiales inanimæ, sicut à materia diversæ.
Cum eas negent ex Democriti & Epicuri schola
rediyivi Philosophi, quibus nihil est principis fidei
certum, nihil ratione naturali demonstratum op-
ponitur.
- 25 Quòd enim aqua rosacea sit artificialiter cliba-
no stillata, non obstat ne equidem sit aqua vera
& naturalis: sicut quòd ignis è silice oductus,
sit quodammodò artificialiter oductus, non obstat
ne equidem sit ignis verus & naturalis. Sicut ergo
ignis iste naturalis est quoad substantiam, solum-
que artificialis quoad modum eliciendi. Ita simi-
liter.
- 26 Quòd etiam aqua rosacea odore & sapore dif-
ferat ab aqua vulgari. Non est firmum certum-
que argumentum, ex quo certò inferri queat esse
aquam substantialiter diversam ab aqua naturali.
Infirimum quippe argumentum est, ex unius ac-
cidentis diversitate, diversitatem substantialem in-
ferre. Cum aquæ balnearum sulphuræ, sapore,
colore, plurimisque accidentibus discernantur ab
aquis vulgaribus, à quibus non idèd substantiali-
ter differre tradit S. Thomas.
- 27 Deinde si rosæ non sint odoriferæ, qualis fer-
tur esse Hierichuntina, quo indicio aquam inde
expressam ab aqua vulgari substantia discernes?
- 28 Cum ergo probabile sit, aquam rosaceam ab
aqua vera & naturali substantialiter non differre;
in casu extremæ necessitatis, si alia aqua desit, li-
citur erit aqua rosacæ remedium adhibere. Tam-
en extra necessitatem aqua rosacæ baptizare fa-
crilegium sit, meritòque Catholicæ culpæ & re-
petantur Baptisma hereticorum, aqua rosacæ pas-
sim baptizantium, exemplo Wicessitarum qui
(teste Hapsfeldio histor. Wiclefist. c. 4.) non sim-
plicem, sed rosaceam aquam ad mysterium Bap-
tismi adhibent.
- 29 Hactenus doctissimus Farvacius. Qui deinde
querit, liceatne infantem agonizantem baptiza-
re liquore ex arboribus, aut vitibus promanante,
si nullus alius suppetat idoneus? Et respondet ex
tactis fundamentis id videri licitum. Non enim
desunt Authores Theologi, qui ita sentiant, ut
Dicaltillo tr. 2. de Baptismo disp. 3. dub. 3. ubi
sic: *Vidi aliquando amphoras bene grandes aquæ
breuissimo tempore ex vitibus colligi, nec in colore,
sapore, aut odore deprehendere potui, in quo differ-
ret ab elementari, dum Muricæ versaret.*
- Et concessò quòd elementa in mixtis verè &
formaliter permancant, cur elementum aquæ ve-
ræ & naturalis, delitescens in arboribus, aut vi-
tibus, non poterit per calorem solis, aliasvè cau-
sas congregari, & deinde foras protrudi. Imò non
est improbabile aquam veram per radices seu fi-
stulas, è terra exsurgere, & postea distillari. Nam
apud Majolum de plantis Hispanus Scriptor: *De*
- prehendimus (inquit) arbores plurimam ad se a-
quam trahere ex humo, radicum opera, velut fi-
stulis: atque adeò averti fontes atque scaturigi-
nes, ne profuuant. Propterea casà sylvia, fontes
promanasse compertum est.*
- Neque aliter fieri posse credendum est, quòd
scribit Joannes Metellus: *Ferrea Insula, in hac Ca-
nariarum, fluvius, fontibus, puteisque caret: ve-
rantamen unica in ea est arbor, muris uti fons cir-
cumdata, nunci arbori similis. Hæc aquam, quæ
pecoribus, hominibusque sufficiat, è suis uberim
distillat.* Idem, vel simile narrat Majolus ex Au-
thoribus, quibus se credere dicit. Idem ex Indis
se audisse scribit Dicaltillo ubi supra.
- Ex quibus inferitur, ex arboribus, vitibusque a-
quam veram & naturalem probabiliter fluere, vel
saltem meritò dubitari, an non vera sit & natu-
ralis; quâ proinde in extrema necessitate uti liceat,
& oporteat, aliâ deficiente.
- Lixivium non nimis decoctum, ab omnibus ad-
mittitur tamquam materia idonea, sicut & jucu-
lum in quo coctæ sunt carnes, *demmodo* (inquit
S. Thomas ad 3.) *non sit facta tanta resolutio
corporum laxatorum in aqua, quòd liquor plus ha-
beat de aliena substantia, quam de aqua. Quod ex
spissitudine percipi potest. Si tamen ex liquore sic
instituto exprimat aqua subtilis, potest ex ea
fieri Baptismus, sicut est in aqua que exprimitur
ex luto, licet in luto fieri non possit.*
- Aqua etiam collecta ex vaporibus densatis, ex
olla evaporatis, quæ hærent in ejus operculo, ab
omnibus (quantum scio) habetur pro sufficien-
te. Sicut è illa quæ tempore hyemali fluit ex
lapidibus & particulis. Cum sit liquor ex acre ver-
sus in veram aquam naturalem.
- Ab omnibus verò rejicitur lac, & succus ex-
pressus ex pomis, pyris, cerasis. Salivam quoque
ut certò insufficientem rejicit Innocentius III. cap.
*non ut de Bapt. & ejus effecta, ubi sic: Postu-
lasti, utrum parvuli sint pro Christianis habendi,
quos in articulo mortis constitutos, propter aquæ pe-
nuriam, & absentiam Sacerdotis, aliquorum sim-
plicitas in caput, & pectus, ac inter scapulas,
pro Baptismo, saliva conspersione linivit. Responde-
mus, quòd cum in Baptismo duo semper, videlicet
verbum, & elementum, necessariò requirantur,
dubitare non debes, illos verum non habere Bap-
tismus, in quibus non solum utrumque prædictorum,
sed etiam alterum est omnium.*
- Quòd si verum est de saliva, etiam verum est
de urina, lachrymis, pituita.
- Succos & liquores, qui per alchymiam aut di-
stillationem educuntur ex herbis, plantis, floribus,
licet rejiciant S. Thomas, Scotus, & alii passim,
pro materia probabili, vel saltem dubia habent,
qui aquam rosaceam, velut materiam probabilem
aut dubiam, in extrema necessitate censent usur-
pandam.
- De sudore, an differat specie ab aqua naturali, 38
dubitant nonnulli apud Dianam p. 6. tr. 7. resol.
18. Sed eadem videtur ratio sudoris ac salivæ,
de qua supra n. 35.
- Aquam ex sale resolutam, ineptam plerique 39
censent. Aptam reputat Henriquez in Sum. l. 2.
c. 6. n. 1. Dicaltillo supra n. 29. Bonacina de
Sacram. q. 2. puncto 3. n. 4. aliique plures.
Tannerus verò supra n. 38. habet ut minimum
pro dubia.
- Cerevisiam indistinctè reprobant Henriquez, & 40
Bonacina. Sed approbant eam distinctione Sco-
tus in 4. dist. 3. a. 4. Coninck, Tannerus,
Layman, si valde tenuis sit; secus si crassa & de-
cocta. Tunc enim de ipsa philosophandum, uti
S. Thomas supra philosophatur de aqua jurulen-
ta valde pingui.
- Atramentum (inquit Gobat tr. 2. de Baptismo 41

n. 32.) absque omni dubio constat maiora copia aquae, quam alioquin, aliorumque ingredientium. Non scio tamen qui vel admittat, vel rejiciat expressè. Ipse censet esse materiam aptam, sicut est aqua turbida. Est enim vera aqua, licet nigra: sicut aqua turbida, vera est aqua, licet turbida. Nec refert quod ab aqua vulgari differat odore, sapore, colore. Neque enim idè firmiter concluditur substantialiter ab vulgari differre. Nec apparet cur de atramento philosophandum non sit, uti de cerevisia & jusculo; quae secundum Doctores sunt materia apta, si sermo sit de cerevisia & jusculo tenui. Idem ergo dicendum videtur de atramento non crasso, sed tenui.

42 At (inquit Caramel Th. Fundament. fund. 64.) atramento potius maculari videntur, quam lavantur. Respondet Farvacius hic non requiri aquam, quae emundet corpus à quibuscumque fordidis corporalibus (aliàs lutulentis aqua non foret materia apta) sed quae sit aqua, ex sua substantia apta lavare corpus, quamvis ex aliquo accidenti per eam corpus maculetur.

CAPUT IV.

Baptismi materia proxima.

43 Farvacius in Appendice ad cap. 2. q. 2. improbat communem loquendi modum, quo Scholastici materiam Baptismi, aliorumque Sacramentorum duplicem assignant, remotam scilicet & proximam. Et ratio principalis ipsius est, quia Concilia & Canones non aliam agnoscent Baptismi materiam, quam aquam veram & naturalem. Nusquam ablationem nomine materia designant, nusquam materia proxima meminerunt.

44 Sed frustra vir eruditissimus de nomine disputat, dum de re constat. Materie proxima nomine nihil aliud Scholastici Doctores intelligunt, nisi materiam remotam, v. g. aquae, legitimam ad subiectum applicationem. Quis dubitat applicationem istam à Conciliis & Canonibus agnitam? An non in Canonibus & Conciliis mentio ablationis, infusionis, immersionis, asperisionis, &c.? Hoc Scholastici vocant materiam proximam. Nec hic nimis urgenda ratio materiae proxima: cum etiam in causa Sacramentorum ratio materiae & formae non sit nimium urgenda: quia in eorum nonnullis materiae & formae sunt tantum analogicae, ut Morinus observat lib. 10. c. 10. n. 17.

45 Et si idè rejicienda foret usurpatio nominis materiae proxima, quia illius Concilia & Canones (sub eo nomine) non meminerunt; pariter rejicienda fuisset ante Florentinum usurpatio nominis materiae & formae, in Sacramentis explicandis: quia materiae & formae Sacramentorum (sub eo nomine) praesca Concilia & Canones non meminerunt. Sed sicut hoc praetextu haeretici inaniter explodunt in Sacramentis explicandis nomina materiae & formae: quia licet praesca Concilia & Canones istis nominibus Sacramentorum naturam non explicaverint, rem tamen istis nominibus sequentium saeculorum usu significatam agnoverunt; ita similiter, &c. Aliàs similiter explodendum foret, in materia penitentiae, nomen attritionis, quod praesca Patres, Canones & Concilia non usurparunt. Nec Concilium Nicenum uti debuisset voce *consustantialis*, autè non uti-rata.

46 Rejicta igitur ad nihil utili contentione, proximam Baptismi materiam esse dicimus ablationem, sive talem applicationem aquae ad corpus baptizati, ut corpus verè dici possit lotum seu ablutum. Quam ablationem S. Thomas q. 66. a. 1. usque adeò censet esse de ratione Baptismi, ut

Tom. III.

dicat quòd Baptismi Sacramentum non perficitur in ipsa aqua, sed in applicatione aquae ad hominem, quae est ablutio (audiat Farvacius;) Et idè Magister in 3. dist. 4. sent. dicit, quòd Baptismus est ablutio corporis exterior, facta sub forma praescripta verborum. Et concinit Scotus in 4. dist. 3. q. 3.

47 Applicatio verò aquae, ad corpus ejus qui baptizatur, necessariò fieri debet per contactum fluentem & successivum, quo vel aqua contingat eum qui baptizatur, vel hic aquam contingat, ut ablutio dici possit. Sic Doctores communiter tradunt, sive interim fiat per immersionem, sive per affusionem, sive per asperisionem. Quocumque enim ex istis modis validè fieri docet S. Thomas; imò & licet, dummodò quisque servet usum Ecclesiae suae, sicut observandum monet Rituale Romanum. Quia verò per immersionem expressè representatur figura Dominicae sepulturae, ad quam representandam baptizatur (Apostolo teste, *quicumque baptizati sumus in Christo, in morte ipsius baptizati sumus: consepulti enim sumus cum illo per Baptisum in mortem*. Rom. 6.) idè S. Thomas dicit, quòd modus iste baptizandi communior sit & laudabilior; nec necessaria sit trina, sive immersio, sive infusio. Tamen haece in partibus in usu sit *urina infusio aquae super caput baptizandi*: prima, dum dicitur *in nomine Patris*; secunda, dum dicitur *Et Filii*; tertia, dum dicitur *Et Spiritus sancti*. Haec representatur etiam aliquo modo sepultura Christi: *Nam quocumque modo fiat ablutio* (ait S. Thomas a. 7.) *corpus hominis, vel aliqua pars ejus, aquae supponitur, sicut corpus Christi sub terra fuit positum.*

48 Quòdque olim Baptismus etiam per asperisionem vel effusionem collatus fuerit, videri potest apud Cyprianum episc. 76. ubi ad id allegat illud Ezech. 36. *Aspergam* (sive ut nos legimus *effundam*) *super vos aquam mundam. Beatum quoque Laurentium sic baptizasse legitur* (ait S. Thomas) sicut & alios Sanctos, *Et hoc praecipue propter necessitatem*, vel quia est magna multitudo baptizandorum, ut patet Act. 2. *Et 4. ubi dicitur*, quòd *crediderunt uno die tria millia, Et alia die quinque millia*. Et S. Franciscus Xaverius propria manu tinxisse dicitur duodecies centena millia hominum. Quod non nisi per asperisionem facere potuit.

49 Tantum porò aquae corpus baptizandi contingere debet, ut ipse moraliter censetur ablutus; eaque pars corporis abluenda, à qua homo simpliciter denominetur *ablutus*, seu *aquae aspersus*, &c. Unde secundum aliquos sufficit asperio duarum vel trium guttarum, imò unius guttae, dummodò successivo motu per corpus fluentis, secundum Vaquez, Henríquez, Comitolum, & alios. Sed & secundum Vaquez, Lessium, & alios, sufficit quòd homo abluatur in quavis parte corporis, quamvis minima. Non enim semper à majori parte sumitur denominatio: cum homo simpliciter dicatur *christiferae unctus*, cū minima pars frontis digito christiferae intinèto attingatur. Unde validum censent Baptisum infantis factum digito aqua intinèto. Nec rebaptizandum, si digitus fuerit probè immersus in aquam. Gobat tr. 2. de Baptismo lect. 2. n. 46.

50 Veruntamen in re tanti momenti tutiora semper sequenda sunt: idèquè, si nihil obstat, abluendum est semper caput, in quo vigent omnes sensus, ait sanctus Thomas a 7. ad 3. Ita etiam Catechismus Romanus p. 2. §. 18. Si quando periculum urgeat, nec caput, nec alia notabilis pars corporis (v. g. caput, vel humerus) ablu possit, in parte quae se offert, quamlibet minima, infans est baptizandus, ipsum potest rebaptizando sub conditione, si in parte dubia fuerit baptizatus.